

РЕЧИ У ТРАНЗИЦИЈИ

Весна Кораћ, *Неодђодиве слике*, Центар за културу, Младеновац 2013

Али смрћ ослобађа сћвари њених имена

Песимистична, пасивна и клонула лирска размишљања, униније (како је названа и њена друга по реду књига) прате Весну Кораћ кроз прве четири песничке збирке, бивајући у исти мах савршена увертира *Неодђодивих слика*, које настављају меланхолични, јетки и цинични штимунг. Ако се пажљиво ишчита *Виџез од Равних Гомила*, претходна збирка (2008), уочава се сва наочитост њеног лирског субјекта – професионалног путника, номада, витеза или кабанга, који је у вечитој, готово стратешки нес(а)вршеној потрази за сигурним уточиштем и извесним исходиштем. Како се читаоцу предочавају процес старења, пролазност и предвидљивост, тако потрага постаје све обесмишљенија, а извесност смрти као врхунског ослобођења бива неминовна. Све остало су, примећује песникиња, више или мање успели украси. Али, ако говоримо о сликама које пред читалачким очима све поемичније распостире песникиња, јасно је да су наведени тропи смрти, као и од песничких почетака задржана ефектна поентирања, управо оно што одликује Весну Кораћ, чији је песнички језик, премда по провокативности, снази цинизма близак мејнстриму српског женског песништва, остао посебан по доследној употреби мушког рода, по обраћању мушким гласом.

Пета по реду песничка књига Весне Кораћ има пет циклуса: поред пролошке песме и епилога, то су циклуси: „Непоновљиви тренутак одсуства”, „Прозор”, „Групни портрет”, „Вештачка трава или два цака ситног камена” и „Варљиви напор помирљивости”. Књига отпочиње стихом „Замисли да је наш језик будући мртав”, а завршава стихом „У сваког ће се његова мисао загледати”, задржавајући могућност двоструког тумачења присвојне заменице *његова*; с једне стране, то би могла да буде нека виша сила која је биће из песме „Пропаст андрогина” поделила на два дела, два света, а с друге стране, синоним заменице *своја*, који, на тај начин, продубљује визију контемплативне нутрине, духовне телесности, најпосле, оне телесне интелигенције Расткове. Ипак, чини ми се умесним да од наведених стихова направим песму: „Замисли да је наш језик будући мртав / у сваког ће се његова мисао загледати”, гласила би визија која би подразумевала и двострукоост саме речи, њене елезаровске природе, њене андрогиније која се отвара тек при додиру са мишљу, са суштином. Оваква констелација, ма колико деловала натегнуто и необично, ипак сажима важне песничке предумишљаје Весне Кораћ: инвентивни и у исти мах мисаоно захтевни, виспрено-духовити центар који уланчава мисли у осећања, творећи један вид поетичке

осебујности, у којем је двоструко, успавано, вештачки умртвљено, готово хибернирано, једини вид опстанка, реликвија која се носи у тајности. У пролошкој песми Весна Кораћ пише: „Зато путујемо / да одбранимо певано од будуће смрти језика.” Да ли се то песнички задатак спустио на „ниже светове”, како песникиња вели, или је он, данас и даље стожер неке добро чуване смрти, остаје нам да одгонетнемо. За нас, читаоце, понешто посвећене у књижевне послове, можда је чак од пресудног значаја дугопророкована смрт поезије, нигдина којој она стреми, празнина која одзвања. И баш је таква, узвична и опомињућа, реска и готово дрска, поезија Весне Кораћ.

Андрогинија је дар или клетва, али у сваком случају и алтернатива преживљавања. Зато је двополност исконска веза поезије и језика, који једно из другог извиру, а који, опет, никада нису били међусобно удаљенији. Као да се данас, у сајбер-свету који познаје нове симболе (графичке знакове који постају нешто ново у односу на оно што су били, емотиконе, тзв. *смајлије*, чертице и тачкице); нове медије комуникације (*смс*, *чеј*, *скај*, *шеровање*, свет виртуелности у којем се две особе упознају, зближавају али, могућно је – и изгубе); нове теме (*смаране*, *блејање*, *селфинг*, фотографисање у тоалетима кафића или фаст-фуд ресторанима и други видови тужне усамљености и самоизлагања као резултата крајње несигурности и беспомоћности); коначно, и нов језик, настао све убрзанијим убацивањем англицизама и њиховим одомаћивањем у српском језику – поезија неповратно губи, уступајући место статусима, видео игрицама, а лирски субјект аватарима, фигурама, марионетама, уз обавезно поједностављење сукоба и свођење радње на *мување*, *конијање*, *фолирање* и остале видове друштвеног прогреса.

Не треба, и не сме се, дакако, нужно одбацивати језик младих, нити њихову потребу да се социјализују на овај начин, али баш зато је важно не напустити поезију, не издати песнички језик. Вишегласје као стратегија, коју препознајем у најновијој песничкој књизи Весне Кораћ, јесте управо мар за избор теме и мотива који би се, у судару са данашњицом и са технологијом, могли тумачити као архаични, али који данас, такође, на ружан и примитиван начин, бивају опасно поједностављени (*јадна јасноћа*, како би рекао Настасијевић) и као такви погодни да лакше постану реквизити идеологија.

Групишући песме у циклусе у којима се бави теолошким, социолошким, породичним, љубавним темама, песникиња се поиграва родним перспективама, чак, повремено, конвертирајући свој примарни пол у мушки род, маскирајући се како у маскулино, тако и у човека као универзално родно (премда, ипак, мушком именицом именовано) биће: „Некада, некада, ја сам био човек / чинила ме је човеком моја залудна тромост и надање / извесно сновивање и неочекивано улажење у туђе / животе” („Непоновљиви тренутак одсуства”), док у песми „Неодгодиве

сlike” дијалог са собом, својеврсно крштење, конфесија, тече у мушком роду: „Јеси ли или ниси био / јеси ли се исповедио урањајући у аzur / крстио / као да постоји поправни / као да ће се заборавити неодазак / као да ћеш себе питати / а шта сам то ове године урадио / ако нисам побегао”. Тај хронични судар са властитим могућностима с једне стране и загледаности у туђе животе који су, готово фромовски таксативно, препознати у телесној, мајчинској и очевској љубави (с тим што Весна Корач пева о љубави *за претке, за породицу, за традицију*), те могућном савезу са Пастиром, тј. господом, одликује збирку препознавања, огледања и пражњења: „Ништа смо спрам наших родитеља / истина, тукли су наше мајке / вукли их по поду, али и очеве су шибили по ушима / А ми смо и даље деца / чак и спрам њих мртвих” („Колоси”). Песма „Вештачка трава или два цака ситног камења” иронично се поиграва смрћу родитеља, као топосу који заузима важно место у овој књизи („Неповратно”, „Драги отац” и др.), или неког ближњег („Последњи неспоразум”). Степен прихватања неминовности варира од мирне, пажљивим речима, чак патетичне узвишености самог чина умирања, до много чешће отворене побуне против смрти као чињеничног стања јеткошћу и цинизмом: „Ово данас, добро је прошло / поштено си одрадила своје / Ма нема, / родитељ је родитељ.”

Мотивска разуђеност одликује понајвише циклус „Непоновљиви тренутак одсуства”, јер је у њему субјект окренут самопосматрању и свом имену или његовом зазивању као покушају самоодређења и нарочито, самоодмеравања наспрам животних прилика или природних феномена (море, живот, Бог...). Док је „Групни портрет” више окренут ка теолошкој рефлексiji, „Вештачка трава” ка породичним односима, а „Варљиви напор помирљивости” ка љубави, „Прозор” је поништавање оног „раздруживања од себе” (*Господ је пастир мој*), а његова андрогинија, читљива у паралелном постојању као физичког објекта и као његовог виртуелног аватара, „Mr Window-a”, песма у којој се игривост и језички лудизам одвијају пред читаочевим очима: „Пренос параметара из једног у други Window прозор”, вели песникиња да би одшкринула само један део асиметричне номенклатуре са којом се ваља носити.

Онда када се контраст стварности и илузија, прочитаног и одживљеног, скрајнутог, потиснутог и реанимираног, дехибернираног (ову реч пишем на властиту одговорност), не своди на једноставно препричавање утисака и термометар емоција (што је случај са песмама „Исус на Лиманској пијаци”, „Без иједног сачуваног примерка”, „Тигрица”, „Чаша апсинта” и др.), већ када се иде на пуноћу и загушеност информационог и свакидашњег, екфрастичног („Прозор”, „Људи који једу кромпир” и др.), када се просто вишак речи прелива („Вештачка трава”, „Скуп”, „Немани”, „Колоси”, „Последњи неспоразум”, „Пропаст андрогина”, „Епилог” и др.), иако се говори у своје име и са позиције *јуићника*,

творца у транзију, поетско писмо Весне Кораћ тера нас да се замислимо над менама и остацима оне поетско-језичке андрогиније, која је праве песнике и песникиње, међу којима видим и Весну Кораћ, просто приморала да обитавају у неодгодивим сликама, али у којој се извесна патња, болест и смрт језика-оца, дакле, мушког принципа, може достојно бранити једино поезијом, именицом женског рода.

Драгана БЕЛЕСЛИЈИН